

Lesbeschrijving: 'het ontbijt'

De woorden

- Het brood
- De boter
- De kaas
- De melk
- De thee
- De honing

Vorbereiding/benodigde materialen

Voor de leerkracht:

- Cluster: Het ontbijt – eten en drinken (brood, boter, kaas, melk, honing en thee)
- Ontbijtproducten (brood, boter, kaas, melk, thee en honing)

Voor de kinderen:

- Vliegenmeppers voor ieder kind
- Plaatjes van de woorden uit het cluster (gebruik bijlage 1 hiervoor)

Activiteit 1: maak je eigen boterham

- Stencil met boterham (gebruik bijlage 2 hiervoor)
- Crêpepapier
- Gekleurd papier
- Lijm
- Schaar
- Andere knutsel spullen, naar eigen invulling

Activiteit 2: teken je eigen boterham

- De ABC boterham kleurplaat voor ieder kind
- Potloden voor ieder kind

Activiteit 3: ontbijt proeven

- Bestek voor ieder kind (borden, messen, vorken, bekers, etc.)
- De etenswaren gebruikt in de introductie (brood, boter, kaas, melk, thee en honing)

De les – stap 1

Vorbewerken (voorkennis activeren)

De leerkracht komt gehaast de klas binnenlopen en verkondigt luid “Ik moest rennen om op tijd op school te zijn vandaag!”. Vervolgens haalt de leerkracht één voor één wat spullen uit een tas. Uit de tas komt een pak melk, een doosje thee, een flesje honing, een boterham, een pak boter en plakjes kaas. De leerkracht zet deze spullen uitgebreid neer op de tafel, gaat met een zucht zitten en zegt: “Ik moest zo haasten vanochtend! Het is mij niet gelukt om mijn ontbijt te eten. Ik heb onderweg wat eten een drinken gekocht. Nu ga ik eerst even mijn ontbijt eten.”

Start daarna het filmpje in (slide 1 in de PowerPoint).

De les – stap 2

Semantiseren (uitleggen woordenschat)

Bij Stap 2 bied je de woorden uit het cluster aan en leg je de woordenschat uit. Dit doe je door woorden te semantiseren. Je biedt het woord aan door het concept uit te leggen en uit te beelden. Je herhaalt het woord gedurende het semantiseren 5-7 keer. Je ondertitelt als het ware je uitleg en beeldt uit. Hierbij een voorbeeld:

“Hier heb ik een **boterham**. *Laat de boterham zien*. Dit is de boterham. Ik ga de boterham zo eten. De boterham is nog leeg. Er moet boter op. Kijk! *Pak de boter*. In dit pak zit **boter**. De boter is wit. Ik ga de boter op mijn boterham smeren. *Pak je mes en smeer boter op de boterham*. Ik wil nog iets op mijn boterham doen. Ik heb zin in **kaas**. *Pak de kaas*. Dit is kaas. De kaas is geel. En de kaas is gesneden in kleine plakjes. Zal ik de kaas op mijn boterham doen? *Doe de kaas op de boterham*. Nou, dat ziet er goed uit! *Snij de boterham*. Ik snij de boterham in kleine stukjes. *Neem een hap*. Dan neem ik een hap van mijn boterham. Hmmm. De boterham is lekker.”

Daarna doe je hetzelfde voor het drinken: “Ik wil ook nog wat drinken. Even kijken wat ik mee heb genomen: **melk, thee en honing**. Ik heb het van het fietsen zo warm gekregen, dat ik wel een lekker koud glas **melk** lust. *Pak de melk*. Dit is de melk. De melk schenk ik in het glas. Ik proef de melk. Hmmm. De melk is lekker. Ik heb nog steeds dorst. Ik wil meer drinken. Ik lust wel een kopje **thee**. *Pak de thee, hang een theezakje in een mok en schenk daar heet water over (zorg dat je van tevoren het water hebt gekookt)*. Ik zet even thee. Ik schenk wat water in een mok. Ik pak de thee en ik doe de thee in het water, zo maak ik thee. *Proef de thee*. Hmm... Ik wil **honing** in mijn thee. Honing maakt mijn thee zoet. De honing zit in deze fles. Ik doe de honing in de thee. Even proeven hoor. *Proef de thee*. Dat smaakt goed. Ik zit aan het ontbijt.”

De les – stap 3

Consolideren (woordenschat laten bekijken)

In een groepje van vier – vijf kinderen gaan we de woorden consolideren door een vliegenmepperspel te spelen. Leg de verschillende plaatjes van de woordclusters open op de tafel en geef de leerlingen een vliegenmepper. Je vertelt aan de kinderen dat je zo een woord gaat noemen en dat de kinderen het juiste plaatje moeten vinden. Hebben ze het plaatje gevonden, dan mogen ze met de vliegenmepper op het plaatje slaan. Het doel is om zo snel mogelijk met de vliegenmepper op het juiste plaatje te slaan. Noem vervolgens één voor één een woord uit het cluster. Zorg ervoor dat je af en toe ook een woord noemt dat niet in het cluster voorkomt (bijv. aardappel, lolly of soep). Je speelt het spel maximaal vijf minuten of totdat de leerlingen de woorden goed weten te vinden.

Als variant op het spel kunnen de kinderen dit spel ook zelf spelen. Kies dan een leerling die de woorden al wat beter kent en maak deze leerling de spelleider. De leerling noemt vervolgens de woorden op.

De les – stap 4

Controleren (controle van begrip)

Gedurende de dag benoem je de aangeboden woorden op het moment dat het relevant is. De vraagstelling kun je zowel op een receptieve als productieve manier doen. Vraag bijvoorbeeld aan de kinderen wie er vandaag een boterham bij zich hebben. De kinderen kunnen dan hun hand opsteken (receptief). Tijdens de lunch merk je op dat een kind een boterham eet: “Ik zie dat jij een boterham eet! Wat heb je op je boterham?” (productief).

Thema activiteiten

Activiteit 1: maak je eigen boterham

Voor deze activiteit gaan de kinderen zelf hun ideale boterham samenstellen. Hiervoor hebben wij een stencil ontworpen (zie bijlage). Van tevoren zet de leerkracht de benodigde materialen klaar (zie benodigdheden). Vertel vervolgens aan de kinderen wat ze zo gaan doen: hun ideale boterham knutselen! Hiervoor gebruiken zij het stencil en de andere knutselspullen. Gebruik het stencil om de boterham uit te knippen of te prikken. Versier daarna de boterham. Als de boterhammen klaar zijn gaan de kinderen hun boterham aan elkaar laten zien. Vervolgens bespreken zij wat er op de boterham zit: wat heb jij op je boterham?

Activiteit 2: teken je boterham

Voor deze activiteit gaan jullie een boterham inkleuren. Deel de kleurplaat van de boterham uit en laat de leerlingen de boterham inkleuren.

Activiteit 3: ontbijt proeven

Voor deze activiteit ga je in een kleine kring met de kinderen het ontbijt proeven. Neem het eten en drinken van het ontbijtcluster mee en stal deze uit op een tafel. Vertel de kinderen dat zij zo het ontbijt gaan proeven. Doe zelf voor hoe je dat zou doen: “Ik pak de honing en ik doe de honing op een lepel. Even proeven hoor. De honing smaakt zoet. Dat vind ik lekker!”. Doe dit ook voor de andere woorden van het ontbijt. Geef de kinderen vervolgens een klein stukje van het eten of drinken om te proeven. De kinderen kunnen daarna stemmen: was het eten of drinken lekker of vies? Dit doe je d.m.v. stijgen-dalen. Kinderen die het vies vonden blijven zitten en de kinderen die het lekker vonden gaan staan. Dit herhaal je meerdere keren totdat al het eten en drinken geproefd is.

NB. Tijdens deze thema-activiteit kun je ook de woordenschat en de betekenis van de aangeboden woorden uitbreiden. Het drinken en eten van het ontbijtcluster hebben namelijk ook verschillende smaken. Ook gebruik je tijdens het eten en drinken allerlei voorwerpen zoals bekers, borden, vorken en lepels. Voor uitbreiding van de betekenis en woordenschat: gebruik hiervoor de beschreven stappen 1 t/m 4 en vul deze in met de zelfgekozen woorden.